

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาพยนตร์นั้นเป็นศิลปะมวลชน (Mass Art) และถือเป็น "ศิลปะแขนงที่เจ็ด" เนื่องจากภาพยนตร์เป็นงานศิลปะชนิดหนึ่งที่ผนวกศิลปะดั้งเดิมหกแขนงที่เก่าแก่เข้าด้วยกันได้แก่ จิตรกรรม สถาปัตยกรรม นาฏกรรม ดนตรี ละคร และวรรณกรรม ดังนั้นการสร้างภาพยนตร์จึงเปรียบเสมือนการสร้างงานศิลปะที่ต้องรวบรวมศิลปินจากหลากหลายสาขามาทำงานร่วมกัน (บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา, 2553: 10) นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีบทบาทในการให้ความรู้ ข่าวสาร ความบันเทิง ตลอดจนโน้มนำความคิดของประชาชน อีกทั้งยังนำเสนอเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และถ่ายทอดออกมาเป็นภาพเคลื่อนไหวปรากฏอยู่บนหน้าจอ ภาพยนตร์จึงเปรียบได้กับภาพที่แสดงออกถึงความเป็นไปทางสังคม ดังนั้นทั้งความคิด ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของผู้คนในแต่ละสังคม เชื้อชาติ และยุคสมัยจึงปรากฏรวมอยู่ในภาพยนตร์

ขณะเดียวกันสถาบันต่างๆ ในสังคมนั้นก็มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการรับรู้และความตระหนักของปัจเจกบุคคล ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัวที่ช่วยอบรมบ่มเพาะและเลี้ยงดูปัจเจกบุคคลตั้งแต่วัยเยาว์ รวมไปถึงสถาบันการศึกษาที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ต่างๆ เสริมสร้างให้ทุกคนมีความรู้ความสามารถและมีศักยภาพในการดำรงชีวิตต่อไป แน่แน่นอนว่า อีกสถาบันหนึ่งซึ่งต้องเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับทุกคนในชีวิตประจำวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ตั้งแต่เข้าจรรดค่า และมีส่วนสำคัญที่นำไปสู่การรับรู้และความตระหนักนั้นคือ สถาบันสื่อมวลชน

ดังที่เราได้เห็นตัวอย่างของการที่สื่อมวลชนแขนงต่างๆ ช่วยให้ผู้คนเกิดการรับรู้และความตระหนักในทางใดทางหนึ่งมากมายอาทิ ในงานวิจัยของแสงรพี ภัทรกิจกุลธร (2543) ซึ่งทำการศึกษาการเปิดรับ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ที่ให้ความรู้ในการพัฒนาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า สื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์มีส่วนในการรับรู้ เรียนรู้ และนำไปใช้ประโยชน์ในด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในเขตกรุงเทพมหานครในระดับสูงมาก

งานวิจัยของไซลทิพย์ จารุภูมิ (2535) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจที่ได้รับจากละครโทรทัศน์ของผู้หญิงอายุ 15 ปีขึ้นไปที่รับชมละครโทรทัศน์อย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มเป้าหมายได้รับการถ่ายทอดค่านิยมต่างๆ อาทิ การรักนวลสงวนตัว ความสำคัญของพรหมจรรย์ พร้อมทั้งได้รับรู้และตระหนักคิดถึงข้อคิดเตือนใจในการใช้ชีวิตของตนเอง

งานวิจัยของจุฑามาศ สุกิจจานนท์ (2539) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง วิเคราะห์เนื้อหาและการสื่อสารความหมายด้านจริยธรรมทั้งด้านบวกและลบที่ปรากฏในภาพยนตร์การ์ตูนของบริษัทวอลดิสนีย์ 3 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับสารสามารถรับรู้และตีความสารที่ปรากฏในภาพยนตร์การ์ตูนได้อย่างถูกต้อง

จากงานวิจัยข้างต้น จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนหลายๆ แขนงมีอิทธิพลต่อบุคคลในด้านการรับรู้และความตระหนักในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และเราพบว่าในความเข้าใจของคนส่วนใหญ่ บทบาทของภาพยนตร์ถูกจำกัดอยู่เพียงการเป็นสื่อที่ให้ความบันเทิงเท่านั้น ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริง ภาพยนตร์สามารถทำหน้าที่อื่นๆ ได้เช่นเดียวกับสื่อมวลชนแขนงต่างๆ

โดยภาพยนตร์ถือเป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่มีบทบาทในการให้ความรู้ ให้ข้อมูลข่าวสาร การโน้มน้าวชักจูงใจ การสร้างทัศนคติ การรับรู้และความตระหนักได้ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างงานวิจัยข้างต้น ภาพยนตร์ได้เข้ามาเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการโน้มน้าวความคิด ทัศนคติของคนผ่านทางเรื่องราวและการแสดงออกของตัวละคร ซึ่งไม่ว่าภาพยนตร์จะถูกนำไปใช้เพื่อจุดประสงค์ใดก็ตาม ภาพยนตร์ยังคงทำหน้าที่เป็นดังกระจกเงาสะท้อนความเป็นอยู่ของสังคมนั้นๆ ไว้อย่างสม่าเสมอ เท่ากับว่าภาพยนตร์ได้บันทึกวัฒนธรรมแวดล้อมชีวิตของผู้คนมาตลอดทุกกาลสมัย ภาพยนตร์จึงเป็นสื่อมวลชนที่เอื้อต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง (จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย, 2544: 1)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าภาพยนตร์สามารถสร้างการรับรู้ ทัศนคติ และความตระหนักได้ ซึ่งความแตกต่างระหว่างการรับรู้ ทัศนคติ และความตระหนัก คือ การรับรู้ นั้นเป็นผลเนื่องมาจากการที่เราใช้วัยวะรับสัมผัส หรือเครื่องรับทั้ง 5 ชนิด อันได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง โดยนำความรู้เข้าสู่สมองต่อไป ส่วนทัศนคตินั้น คือ ผลผสมผสานระหว่างความนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด คนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งออกมาในทางประเมินค่าอันอาจเป็นไปในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งขึ้นได้

ท้ายที่สุดความตระหนัก มักจะเกิดขึ้นหลังจากที่เราเกิดการรับรู้ ทศนคติ มีความสอดคล้องกับการรับรู้ ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างชัดเจน และนำไปสู่การนำเอาสิ่งที่ได้รับรู้ และเข้าใจอย่างชัดเจนนั้นมาคิดทบทวน

ดังนั้นภาพยนตร์จึงถือเป็นสื่อที่มีพลังและมีอิทธิพลมากที่สุดในการโน้มน้าวใจผู้ชม จึงทำให้ธุรกิจภาพยนตร์สามารถยังคงโลดแล่นและอยู่รอดได้ในวงจรสื่อสารมวลชน จนพัฒนาขึ้นมาเป็นอุตสาหกรรม และธุรกิจข้ามชาติไปแล้ว

ปัจจุบันหลักเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของภาพยนตร์นั้นมีหลายอย่าง และดังข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาพยนตร์ไม่เพียงถูกแบ่งประเภทตามเนื้อหาของภาพยนตร์เท่านั้น ยังสามารถจำแนกประเภทได้ตามบทบาทและหน้าที่ของภาพยนตร์นั้นๆ ได้ ในที่นี้จะกล่าวถึงการจำแนกประเภทตามบทบาทและหน้าที่ของภาพยนตร์ ดังต่อไปนี้คือ

1. ด้านความบันเทิง ภาพยนตร์เป็นสื่อที่มีบทบาทด้านความขำความบันเทิงมาตั้งแต่ยุคเริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาบทบาทของสื่อสารมวลชนต่อการศึกษาของชาวบ้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2522) พบว่าภาพยนตร์ประเภทบันเทิงมีผู้ชมมากที่สุดถึงร้อยละ 98 หากไม่นับภาพยนตร์เฉพาะกิจต่างๆ เช่น ภาพยนตร์โฆษณาประชาสัมพันธ์ ภาพยนตร์การศึกษา อาจกล่าวได้ว่าภาพยนตร์ทั้งหมดที่จัดสร้างและนำออกฉายอยู่ในปัจจุบันล้วนมีจุดประสงค์ด้านธุรกิจการค้าขายความบันเทิงแทบทั้งสิ้น

2. ด้านการเสนอข่าวและสาระทั่วไป ภาพยนตร์ได้มีบทบาทสำคัญในการเสนอข่าวสาร เนื่องจากเป็นสื่อที่แสดงให้เห็นได้ทั้งเสียงและภาพเคลื่อนไหว ที่ยังไม่มีสื่ออื่นใดทำได้มาก่อน จึงทำให้ข่าวสารต่างๆ ที่นำเสนอโดยภาพยนตร์ ได้รับความสนใจจากประชาชนมาก แม้ว่าบางครั้งการนำเสนอข่าวสารต่างๆ เหล่านั้นเกิดความล่าช้าไปก็ยังคงได้รับความนิยม เช่น ภาพยนตร์ข่าวในพระราชสำนัก ภาพยนตร์ข่าวในประเทศและต่างประเทศ แต่เนื่องจากในปัจจุบันที่กิจการโทรทัศน์ขยายตัวอย่างแพร่หลาย โทรทัศน์สามารถนำเสนอเสียงและภาพเคลื่อนไหวได้เช่นเดียวกับภาพยนตร์ แต่มีความรวดเร็วกระจายข่าวถึงประชาชนได้มากกว่า รายการภาพยนตร์จำนวนมาก ถูกถ่ายทอด หรือนำเสนอผ่านทางโทรทัศน์ การนำเสนอข่าวด้วยภาพยนตร์โดยตรงมีให้น้อยมาก

3. ด้านการศึกษา ด้วยคุณลักษณะที่ดีเด่นของภาพยนตร์ ที่สามารถทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจเรื่องราวได้อย่างลึกซึ้ง ภาพยนตร์จึงถูกนำมาใช้เพื่อกิจการทางการศึกษาอย่างแพร่หลาย ทั้งในรูปแบบการใช้สำหรับการเรียนการสอน หรือการฝึกอบรมตามหลักสูตรโดยตรง และการใช้ภาพยนตร์สำหรับการศึกษาทั่วไป คุณค่าทางการศึกษาของภาพยนตร์แต่เรื่อง อาจมีมาก

บ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป การพิจารณาคุณค่าทางการศึกษาของภาพยนตร์อาจพิจารณาได้จากสาระสำคัญในเนื้อหาของเรื่องว่าเกี่ยวข้องกับ เรื่องใด ภาพยนตร์ที่ถือว่ามีคุณค่าทางการศึกษาที่เห็นได้ชัดเจน เช่น อัดซีวประวัติของผู้มีชื่อเสียงที่เคยทำคุณประโยชน์แก่สังคม การศึกษาค้นคว้าทดลองที่เป็นประโยชน์ และการสะท้อนให้เห็นปัญหาของบุคคลและสังคมทั้งด้านจิตวิทยา คุณธรรม จริยธรรม

4. ด้านค่านิยมของบุคคลและสังคม ภาพยนตร์มีคุณสมบัติพิเศษที่สามารถสร้างอารมณ์ความรู้สึกให้กับผู้ชมได้อย่างมาก เช่น ตื่นเต้นสนุกสนาน ตีใจ เศร้า สะเทือนใจ อารมณ์หรือความรู้สึกที่เข้าถึงจิตใจในระดับลึกอันเกิดจากความประทับใจจากการชมภาพยนตร์บางเรื่อง บางตอน ทำให้เกิดความเชื่อที่ฝังใจกลายเป็นค่านิยมของบุคคลและสังคมขึ้นได้ ภาพยนตร์บางเรื่องทำให้ผู้ชมเกิดความคิด ความเชื่อ และค่านิยมในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นไปในทางที่ถูกต้อง แต่ในภาพยนตร์บางเรื่องนำเสนอเรื่องราวที่ผูกพันกับ ความเป็นจริงในชีวิต โดยสร้างเหตุผลหรือเงื่อนไขของเหตุการณ์ที่ผู้ชมยากจะตัดสินใจได้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด จึงขึ้นอยู่กับการศึกษาของแต่ละบุคคล

5. ด้านการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ภาพยนตร์ถูกนำไปใช้เพื่อการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เป็นจำนวนมากเนื่องจากคุณลักษณะที่สามารถเรียกร้องความสนใจ และกระตุ้นอารมณ์ของภาพยนตร์ จึงทำให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งทางธุรกิจการค้าและองค์กรที่ดำเนินการด้านอื่นๆ นำประโยชน์ของภาพยนตร์มาใช้ ปัจจุบันมีภาพยนตร์เพื่อการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต่างๆ เช่น บริษัทเอกชน องค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยว สำนักนายกรัฐมนตรี ฯลฯ

ดังข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาพยนตร์มีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกันไป โดยในการวิจัยครั้งนี้เลือกศึกษาเฉพาะภาพยนตร์เพื่อสังคมซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่มีบทบาทและหน้าที่ในด้านค่านิยมของบุคคลและสังคม กล่าวคือ เป็นภาพยนตร์ที่ผลิตขึ้นเพื่อสะท้อนปัญหาด้านต่างๆ ในสังคมด้วยการหยิบยกปัญหาสังคมที่เป็นที่กล่าวถึงในช่วงเวลานั้นๆ มาถ่ายทอดเป็นเรื่องราวบนแผ่นฟิล์ม ภาพยนตร์เพื่อสังคมมีเนื้อหามุ่งเน้นในการนำเสนอประเด็นปัญหาสังคมรวมถึงบริบทต่างๆ ในสังคมเพื่อให้ผู้ชมเกิดการรับรู้ ทศนคติ และความตระหนักถึงปัญหาสังคมที่ถูกถ่ายทอดไว้ในภาพยนตร์เพื่อสังคม เป็นภาพยนตร์ที่อิงพื้นฐานอยู่กับการสะท้อนความเป็นจริงโดยการตีแผ่ให้เห็นปัญหาและความเลวร้ายในสังคมเพื่อสามารถกระตุ้นให้เกิดการแก้ไขปัญหาและเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือแม้กระทั่งสังคมให้ไปในทางที่ดีขึ้น พร้อมทั้งช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่ผู้ชม และมักสร้างจากเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคม หัวใจสำคัญของภาพยนตร์แนวนี้ก็คือสามารถสื่อสารหรือทำให้ผู้ชมประจักษ์ในความเป็นจริงได้มาก ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักของภาพยนตร์แนวนี้เช่นเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันสำหรับผู้ชมเอง ประเภทของภาพยนตร์ก็เป็นตัวกำหนดการรับรู้และการ

ตีความหมายของผู้ชมได้ในอีกทางหนึ่ง ตัวอย่างเช่นภาพยนตร์เรื่อง Erin Brockovich (2000) เป็นภาพยนตร์ที่สร้างจากเรื่องจริงของผู้หญิงคนหนึ่งที่ถูกขึ้นต่อสู้กับบริษัทน้ำมันที่มีอิทธิพลเพื่อหยุดพวกเขาจากการทำให้แหล่งน้ำประปาในเมืองเน่าเสีย จากการรับชมทำให้เราได้รับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงคนหนึ่งในสังคมปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่าภาพยนตร์เพื่อสังคมนั้นมีเนื้อหามุ่งเน้นในการนำเสนอประเด็นปัญหาสังคม ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายของคำว่าปัญหาสังคมไว้หลายแนวทางซึ่ง Horton and Leslie (2001) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สภาพการณ์อย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งส่งผลกระทบต่ออันไม่พึงปรารถนาต่อคนจำนวนหนึ่งซึ่งมากพอสมควร จนเกิดความรู้สึกกันว่าควรที่จะได้ดำเนินมาตรการบางอย่างด้วยกระทำการร่วมกันกัน โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี (2553) กล่าวไว้ว่า “ปัญหาในสังคมปัจจุบันในบ้านเมืองของเรานั้นมีอยู่หลากหลาย จากการนำเสนอข่าวสารของสื่อสารมวลชนนั้น มักจะมีการเน้นหนักในเรื่องของปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและปัญหาทางด้านการเมือง แต่โดยข้อเท็จจริงปัญหาที่พี่น้องประชาชนส่วนใหญ่ ประสบพบอยู่และสัมผัสได้ ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาทางด้านสังคมเกือบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาเรื่องบุรี ปัญหาโสเภณี ปัญหาเด็กและครอบครัว เป็นต้น และหนึ่งในปัญหาสังคมซึ่งนับวันมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ก็คือปัญหาเรื่องการจัดสรรก่อนวัยอันควร ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความท้าทายเป็นอย่างยิ่ง และเป็นสิ่งที่รัฐบาลรวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสังคมจะต้องช่วยกันในการที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ให้หมดไป ซึ่งหากยังไม่ปล่อยให้ปัญหาเหล่านี้ดำรงอยู่ต่อไป ก็จะมีผลกระทบอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เกี่ยวข้องเอง ไปจนถึงปัญหาของสังคม และลุกลามไปถึงปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และปัญหา ทางด้านการพัฒนาประเทศในภาพรวม”

ดังข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปัญหายาเสพติด ปัญหาเรื่องบุรี และปัญหาเรื่องการจัดสรรก่อนวัยอันควรนั้นนับเป็นหนึ่งในปัญหาสังคมที่มีความร้ายแรงระดับชาติ จากรายงานผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในสังคม ในเดือนกุมภาพันธ์ 2553 พบว่า ปัญหายาเสพติดในสังคมยังคงมีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง โดยประชาชนร้อยละ 37.5 เห็นว่ายังมีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน/หมู่บ้านเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในเดือน

กุมภาพันธ์ปี 2552 ซึ่งมีร้อยละ 32.2 และพื้นที่กรุงเทพมหานครยังคงมีปัญหาด้านยาเสพติดมากที่สุดในประเทศ (ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

เช่นเดียวกับปัญหายาเสพติด บุหรี่จัดเป็นสิ่งเสพติดขั้นพื้นฐานถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ชักนำให้เกิดการติดยาเสพติด ปัญหาการสูบบุหรี่และพิษจากควันบุหรี่จึงเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขระดับชาติที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและต่อเนื่อง โดยข้อมูลจากมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่รายงานว่าจำนวนผู้สูบบุหรี่ระหว่าง พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2547 นั้นลดลงจาก 10 ล้านเหลือ 9.6 ล้านคน ถึงแม้การสูบบุหรี่ของประชากรไทยมีแนวโน้มที่ลดลงแต่ด้วยพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนไทยที่ผ่านมา ทำให้การสูบบุหรี่เป็นสาเหตุสำคัญอันดับที่สองที่ทำให้คนไทยป่วยและเสียชีวิตก่อนวัยอันควร 1 ใน 10 ของผู้ใหญ่ที่เสียชีวิตทั่วโลกเป็นผลมาจากการสูบบุหรี่ทั้งนี้ควันบุหรี่ยังเป็นสารก่อมะเร็งที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ รายงานยังกล่าวอีกว่าเยาวชนไทยสูบบุหรี่ 1,605,211 คน ในปี พ.ศ. 2550 พร้อมกันนี้เยาวชนที่ติดบุหรี่เพิ่มความเสี่ยงที่จะใช้ยาเสพติดเป็น 17.0 เท่า และมีเพศสัมพันธ์เป็น 3.7 เท่า (มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่, 2553)

ปัญหาเรื่องการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ถือเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่เพิ่มสูงขึ้นและเป็นปัญหาที่สังคมไทยกำลังเผชิญ จากผลสำรวจโครงการติดตามสภาวะการณเด็กและเยาวชน พบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – 2551 มีเด็กอายุต่ำกว่า 19 ปี ตั้งครรภ์สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อปี พ.ศ. 2551 มีถึง 77,092 ราย ด้านการวิจัยของ คลินิกการตั้งครรภ์ในแม่วัยรุ่น คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี พบว่าจากอัตราการตั้งครรภ์ของผู้หญิงทุกช่วงอายุ ร้อยละ 20 เป็นการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอายุระหว่าง 10-24 ปี โดยในจำนวนนี้ร้อยละ 80 เป็นการตั้งครรภ์แบบไม่ตั้งใจ ซึ่งนำไปสู่การทำแท้งสูงถึงร้อยละ 30 ที่สำคัญพบว่ามากกว่า 25 หรือ 1 ใน 4 ของเด็กกลุ่มนี้จะกลับมาตั้งครรภ์ซ้ำภายในระยะเวลา 2 ปี ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อครอบครัว ระบบการศึกษา ระบบสาธารณสุข และการพัฒนาประเทศ (กระทรวงยุติธรรม, โครงการกำลังใจในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา, 2553) ซึ่งเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เมื่อทราบแล้วไม่ควรปล่อยวางเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับประเทศไทย ภาพยนตร์ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง จากข้อมูลจากเว็บไซต์ siamzone.com รายงานว่า จำนวนภาพยนตร์ที่เข้าฉายในประเทศไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2552 นั้น มีทั้งสิ้นเกิน 1,000 เรื่อง ซึ่งประกอบไปด้วยภาพยนตร์อเมริกันที่มีสัดส่วนมากที่สุด ตามมาด้วยภาพยนตร์ไทย และภาพยนตร์จากประเทศอื่นๆ อาทิ เกาหลี จีน และญี่ปุ่น ซึ่งหนึ่งในภาพยนตร์ที่เข้าฉายในประเทศไทยทั้งหมดตามข้อมูลข้างต้นนั้นมีภาพยนตร์เพื่อสังคมที่สะท้อนปัญหาสังคมรวมอยู่ด้วยเช่นกัน

หากพิจารณาตามปัญหาทั้ง 3 ด้านที่กล่าวไว้ข้างต้นได้มีภาพยนตร์เพื่อสังคมที่กล่าวถึงปัญหาทั้ง 3 ด้านที่อ้างถึงในการวิจัยนี้อย่างมากมาย แต่ภาพยนตร์เพื่อสังคมที่จะนำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษานั้นได้นำเสนอถึงแง่มุมที่แตกต่างจากภาพยนตร์เพื่อสังคมในแนวเดียวกัน โดยภาพยนตร์ที่กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับบุหรี่นั้นถือเป็นภาพยนตร์ฮอลลีวูดเรื่องแรกที่กล่าวถึงอันตรายของบุหรี่ย้อมถึงเบื้องหลังของบริษัทผู้ค้าบุหรี่หรือโดยตรงไปตรงมาต่างจากภาพยนตร์ในแนวเดียวกันเรื่องอื่น ภาพยนตร์เรื่องต่อมาที่นำเสนอปัญหาการตั้งครรภก่อนวัยนอกจากจะนำเสนอแง่มุมที่แตกต่างจากภาพยนตร์เรื่องอื่นในแนวเดียวกันแล้ว ยังได้รับรางวัลมากมายจากนักวิจารณ์ทั่วโลก และภาพยนตร์เรื่องสุดท้ายที่เสนอปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นถูกสร้างมาจากเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าภาพยนตร์ดังกล่าวสะท้อนสิ่งที่ใกล้ตัวที่สามารถเกิดขึ้นได้กับสังคมอื่นๆ อีก อันเป็นแนวทางให้แก่ผู้วิจัยในการเลือกภาพยนตร์ตัวอย่างที่สะท้อนถึงปัญหาไว้ในภาพยนตร์ทั้ง 3 เรื่อง ซึ่งภาพยนตร์ที่จะนำมาศึกษานั้นเป็นภาพยนตร์อเมริกันและไทยที่ฉายในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาได้แก่ภาพยนตร์ดังต่อไปนี้

Thank you for smoking เป็นภาพยนตร์ที่สร้างในปี ค.ศ. 2005 ซึ่งเป็นผลงานกำกับของ Jason Reitman ที่ดัดแปลงมาจากนิยายชื่อเดียวกันของ Christopher Buckley ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1994 และเข้าฉายเมื่อวันที่ 17 มีนาคม ค.ศ. 2006 หลายๆ คนคงมีคำถามในใจว่า "บุหรี่เป็นพิษภัยต่อสุขภาพอย่างไร" และ "ควันบุหรี่ทำร้ายคนรอบข้างแค่ไหน" หรือ "ในบุหรี่แต่ละมวนมีสารที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายบรรจุอยู่ที่ชนิด" และแน่นอนในภาพยนตร์เรื่องนี้ก็ไม่พลาดที่จะกล่าวถึงอันตรายของบุหรี่ แต่ภาพยนตร์เรื่องนี้ก็นำเสนอในมุมมองที่แตกต่างไปจากภาพยนตร์ที่กล่าวถึงเฉพาะอันตรายที่เกิดจากการสูบบุหรี่ โดยเลือกที่จะนำเสนอที่จะเบื้องหลังของผู้ค้าบุหรี่ย้อมทั้งโฆษณาของบริษัทผู้ค้าบุหรี่ในการใช้กลยุทธ์เพื่อโต้แย้งบิดเบือนเรื่องโทษของการสูบบุหรี่ ทั้งผู้บริโภคยังเชื่อในสิ่งสื่อมวลชนเผยแพร่จากบริษัทผู้ค้าบุหรี่โดยใช้การวิจัยว่าสารนิโคตินกับการเป็นโรคมะเร็งปอดไม่มีความเกี่ยวข้องซึ่งชี้ให้เห็นว่าการสูบบุหรี่ไม่ทำให้เกิดอันตราย ขณะเดียวกันก็ไม่ลืมที่จะนำเสนอด้านมืดขององค์กรต่อต้านการสูบบุหรี่ที่บางครั้งก็เลือกวิธีการรุนแรงหมิ่นเหม่จนทำให้คนบริสุทธิ์ต้องเสียชีวิต โดยภาพยนตร์ได้ถ่ายทอดเรื่องราวของลีโอ บีเยสต์ของสถาบันศึกษาด้านยาสูบ ผู้ทำหน้าที่ในการหาหลักฐานมายืนยันแก่สังคมว่า บุหรี่ไม่ได้เป็นอันตรายต่อสุขภาพอย่างที่เข้าใจ ภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่ใช่ภาพยนตร์ที่ทั้ง "ต่อต้าน" หรือ "สนับสนุน" การสูบบุหรี่ เพราะตัวภาพยนตร์เองนั้นยังคงเน้นย้ำถึงผลกระทบอันร้ายแรงของบุหรี่ต่อสุขภาพและต่อผู้คนรอบข้าง พิษภัยของบุหรี่เป็นสิ่งที่ใครๆ ก็รู้ดี แต่ในอีกด้านหนึ่งทุกๆ คนก็ควรจะมีสิทธิ์และเสรีภาพที่จะ "เลือก" สูบหรือไม่สูบมันก็ได้ มันเป็นหน้าที่ของบริษัทบุหรี่ที่ต้องแปะป้ายหวั่งกะโหลกไขว้บนของ

บุหรี่ปริมาณหรือมันควรจะมีความรับผิดชอบของผู้ใหญ่ที่จะบอกเด็กๆ ให้ทราบถึงสิ่งไม่ดี คงไม่มีใครคาดคิดว่าภาพยนตร์เรื่องนี้จะเป็นภาพยนตร์ฮอลลีวูดเรื่องแรกที่กล่าวถึงอันตรายของบุหรี่ปริมาณ ซึ่งถือเป็นการประกาศตัวเป็นศัตรูกับผู้ค้าและผู้สูบบุหรี่อย่างชัดเจน ทั้งผู้กำกับการแสดงจริงจังตั้งแต่การคัดตัวนักแสดงนำซึ่งทุกคนจะต้องไม่สูบบุหรี่ ไม่เพียงแต่ภาพยนตร์เรื่องนี้จะทำให้นักแสดงในเรื่องทั้งที่ไม่สูบบุหรี่และเคยสูบบุหรี่เกิดอาการขยาดจนไม่คิดหันกลับไปสูบบุหรี่ซ้ำ แต่ทีมงานยังพยายามปลุกจิตสำนึกอย่างหนักให้ภาพการสูบบุหรี่หายไปจากจอภาพยนตร์ให้มากที่สุด (การเกต ทิพทวี, 2549)

Juno เป็นภาพยนตร์ที่สร้างในปี ค.ศ. 2007 ซึ่งเป็นผลงานกำกับของ Jason Reitman ที่ดัดแปลงมาจากนิยายที่เขียนโดย Diablo Cody เข้าฉายเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม ค.ศ. 2008 เป็นภาพยนตร์ที่กล่าวถึงการข้ามพันวิสัยสู่ความเป็นผู้ใหญ่ของเด็กสาวคนหนึ่งที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรกับเพื่อนชายของตัวเอง ในภาพยนตร์ชี้ให้เห็นถึงการตัดสินใจเผชิญหน้ากับปัญหาและพร้อมรับมือโดยมีความรักและความเข้าใจของพ่อและแม่เลี้ยงเป็นแรงสนับสนุน สิ่งที่ภาพยนตร์เรื่องนี้แตกต่างจากภาพยนตร์ในแนวเดียวกันก็คือ ภาพยนตร์เรื่องนี้เลือกที่จะนำเสนอมุมมองที่ว่าเด็กวัยรุ่นไม่จำเป็นต้องเป็นคู่รักกันเสมอไปจึงจะมีเพศสัมพันธ์กันก่อนเวลาที่เหมาะสม แต่อาจจะเกิดด้วยความอยากลองจึงเกิดมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชาย นอกจากนี้ยังนำเสนอในด้านที่แตกต่างว่าหลังจากที่ตั้งท้องและเลือกที่จะอุ้มท้องลูกของตนเองไว้เพื่อครอบครัวอื่นที่ต้องการมีบุตรและพร้อมจะรับไปเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งต่างกับภาพยนตร์ในแนวเดียวกันเรื่องอื่นๆ ที่มักนำเสนอภาพการทำแท้งในการแก้ปัญหา และเด็กก็ยังเป็นคนที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะจึงยังคงต้องการผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองคอยชี้แนะถึงสิ่งที่ถูกที่ควรอยู่ สิ่งที่ภาพยนตร์เรื่องนี้ต้องการจะบอกก็คือ ทุกปัญหาที่มีทางออกส่วนจะเป็นทางออกที่สวยงามแค่ไหนขึ้นอยู่กับการใช้สติและปัญญาของคนๆ นั้น รวมทั้งความเข้าใจและยอมรับจากครอบครัว ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นหนังเล็กๆ ที่ประสบความสำเร็จคือสามารถทำเงินเป็นอันดับหนึ่งในการเปิดฉายสัปดาห์แรกที่อเมริกาและอังกฤษรวมทั้งทำรายได้สูงจากการฉายทั่วโลก ทั้งยังได้รับรางวัลบทภาพยนตร์ดั้งเดิมยอดเยี่ยมจากเวทีจากเวทีออสการ์ในปี ค.ศ. 2007 และอีก 25 รางวัลจากนักวิจารณ์ทั่วโลก สังกะยมอเมริกันที่เคยมีค่านิยมเพศเสรีจนสุดขีดมาแล้ว และเริ่มหันหลังกลับมารณรงค์ให้เด็กๆ ชายหญิงเห็นคุณค่าของการรักษาวลสงวนตัว ตระหนักในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ แต่บ้านเราในปัจจุบันกำลังเดินสวนทาง เด็กหญิงชายเริ่มเปิดเผยเนื้อตัวกันมากขึ้น มีความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่คาดคิดกันมากขึ้น ก่อปัญหาตามมามากมาย ด้วยอิทธิพลของสื่อและวัฒนธรรมตะวันตก เราจะรับมือกับปัญหานี้กันอย่างไร จึงเกิดความคิดขึ้นว่าในเมื่อวัยรุ่นชอบดูภาพยนตร์และภาพยนตร์นั้นก็มิมีอิทธิพลและสามารถจูงใจคนดูได้ หากนำเอาภาพยนตร์บางเรื่องไปฉายให้เด็กดูในโรงเรียน แล้วใช้

กระบวนการเรียนการสอนทักษะชีวิตกำกับอย่างเรื่องนี้และเราจะได้ประโยชน์มากกว่าปล่อยให้เด็กๆ ดูภาพยนตร์ตามลำพังโดยไม่มีกระบวนการกล่อมเกลาไปในทางที่เป็นคุณกับพวกเขา ไม่เพียงแต่สอนเพศศึกษาแต่ถ้าเรารู้จักเลือก ภาพยนตร์จะเป็นสื่อการสอนชั้นเยี่ยมได้เลยทีเดียว ดังเช่นหลายๆ ประเทศในยุโรปซึ่งใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อการสอน (เสาวลักษณ์ พัวพัฒนกุล, 2551)

สามชุก เป็นภาพยนตร์ที่สร้างในปี 2552 ซึ่งเป็นผลงานการกำกับของ ธนิตย์ จิตนุกูล เข้าฉายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2552 เป็นภาพยนตร์ที่กระทรวงวัฒนธรรมได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนไปชม เพราะถือว่าเป็นภาพยนตร์ที่สะท้อนปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างจริงจังได้เป็นอย่างดี ภาพยนตร์เรื่องนี้แตกต่างจากภาพยนตร์ในแนวเดียวกันเรื่องอื่นเพราะเรื่องราวที่นำมาเสนอนั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรีในปี พ.ศ. 2536 พร้อมทั้งนำเสนอในมุมมองที่ต่างออกไปถึงสาเหตุของการติดยาเสพติดของวัยรุ่นไม่ใช่แค่ว่าอยากลองหรือตามเพื่อนเท่านั้น เด็กรักดีที่ได้คำแนะนำจากคนรอบข้างที่ผิดๆ หรือไม่ได้รับความรักความเข้าใจจากที่บ้านเพียงพอจนอาจเป็นสาเหตุไปสู่การติดยาเสพติดได้ ที่โดดเด่นกว่าภาพยนตร์เรื่องอื่นๆ ก็คือนอกจากคนในครอบครัวที่พร้อมจะให้โอกาสและอยู่เคียงข้างคอยให้กำลังใจแล้วนั้น ยังมีอาจารย์ท่านหนึ่งมองเห็นปัญหา พร้อมทั้งจะให้โอกาสเด็กในการกลับตัวกลับใจในขณะที่สังคมก็ไม่ได้เห็นด้วยในการที่จะให้โอกาส ในขณะที่ภาพยนตร์เรื่องอื่นนำเสนอว่าใครหรืออะไรเป็นต้นเหตุให้เด็กหรือคนติดยาเสพติด แต่ภาพยนตร์สามชุกพยายามที่จะนำเสนอว่าแทนที่จะมาหาว่าใครเป็นคนผิด ควรที่จะหันหน้ามาช่วยกันหาทางแก้ไข ไม่ควรแบ่งว่าหน้าที่ใคร แต่เป็นเรื่องที่จะต้องร่วมมือกันแก้ไข และชาวสามชุกยินดีให้การสนับสนุนเรื่องนี้โดยยอมเปิดเผยและไม่ปกปิดให้คนได้เห็นข้อผิดพลาดที่เคยเกิดขึ้นกับชุมชนเขาเพื่อเป็นบทเรียน เรื่องราวเกี่ยวข้องกับชีวิตของเด็ก 7 คนที่มีปัญหาแตกต่างกันแต่ปัญหาพื้นฐานของแต่ละคนนั้นล้วนมาจากสถาบันครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการขาดความรักความอบอุ่น ความลำบากในครอบครัว การขาดบิดามารดา หรือแม้กระทั่งการขาดการสั่งสอนจากบิดามารดา รวมทั้งการคบเพื่อน จึงทำให้เด็กทั้ง 7 คนหันไปพึ่งยาเสพติด กับครูอีกท่านหนึ่งที่พยายามจะช่วยลูกศิษย์ให้พ้นจากยาเสพติด ประเด็นที่ตัวภาพยนตร์ที่สะท้อนให้เห็นคือ พื้นฐานสถาบันครอบครัวมีผลอย่างมากต่อการเติบโตของเด็กและเยาวชน ดังจะเห็นได้ว่าในปัจจุบัน ครอบครัวของคนเมืองส่วนมากพ่อแม่ต้องทำงานจนกระทั่งลืมความรักความเอาใจใส่ต่อคนในครอบครัว อีกสิ่งหนึ่งที่ภาพยนตร์เรื่องสะท้อนได้อย่างชัดเจน คือ ทักษะคิดของคนในสังคมไทย กล่าวคือยังขาดการให้โอกาส รั้งเกียจคนที่เคยทำเลวหรือเคยติดยา ปิดกั้นโอกาส จนลืมนึกไปว่าในส่วนลึกของทุกคนมีความดีอยู่ในจิตใจ ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ให้การสนับสนุนและเชิญชวนให้คนไทยได้ชมเนื่องจากปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่ยังคงระบอบอยู่ใน

สังคมไทย ไม่เพียงภาพยนตร์จะกล่าวถึงโทษของยาเสพติดแต่ยังเน้นประเด็นที่ว่าเมื่อเด็กติดยาเสพติดแล้ว ผู้ใหญ่จะทำอย่างไรกับปัญหานี้ นับเป็นครั้งแรกที่รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญและสนับสนุนภาพยนตร์อย่างเต็มที่ (สามชุกบทสะท้อนความเสื่อมทรามในมุมมองของสังคมไทย, 2552 : ออนไลน์)

ดังข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้นนอกจากภาพยนตร์นั้นนอกจากจะให้ความบันเทิงพร้อมทั้งสอดแทรกวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมลงไปแล้วนั้น ในมุมมองของผู้วิจัยเองนั้นคิดว่าผู้วิจัยได้รับรู้และตระหนักถึงปัญหาสังคมที่ยังคงมีอยู่ที่ถูกสะท้อนไว้ในภาพยนตร์จากการชมภาพยนตร์เพื่อสังคม รวมทั้งแง่มุมต่างๆ ที่ถูกสะท้อนไว้ในภาพยนตร์ด้วย ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะลงไปศึกษาและสำรวจถึงทัศนคติของบุคคลอื่นๆ ในแง่มุมที่ว่าเมื่อได้รับชมภาพยนตร์เพื่อสังคมแล้วนั้นแต่ละคนได้มีการรับรู้ รวมทั้งความตระหนักถึงปัญหาสังคมที่ถูกสะท้อนไว้ในภาพยนตร์ รวมถึงแง่มุมต่างๆ นอกเหนือจากปัญหาสังคมเหล่านั้นอย่างไรบ้าง โดยในแต่ละบุคคลมีการรับรู้และความตระหนักที่แตกต่างกัน เนื่องจากมาจากสภาพแวดล้อมหรือสังคมที่แตกต่างกัน โดยมุ่งเน้นไปที่การศึกษาถึงสิ่งที่ปรากฏในภาพยนตร์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาของภาพยนตร์มากกว่าที่จะศึกษาว่าผู้ชมได้อะไรจากการชมภาพยนตร์เพื่อสังคม เพื่อการตรวจสอบว่าผู้รับสารสามารถเข้าใจในเนื้อหาสาระว่าตรงกับความตั้งใจของผู้ส่งสารหรือไม่ จึงเป็นที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคมของผู้ชมจากการชมภาพยนตร์เพื่อสังคม
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ชมเกี่ยวกับปัญหาสังคมจากการชมภาพยนตร์เพื่อสังคม
3. เพื่อศึกษาความตระหนักถึงปัญหาสังคมของผู้ชมที่ได้รับผ่านจากภาพยนตร์เพื่อสังคม

ปัญหานำวิจัย

1. ผู้ชมมีการรับรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคมจากการชมภาพยนตร์เพื่อสังคมหรือไม่ อย่างไร
2. ผู้ชมมีทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาสังคมจากการชมภาพยนตร์เพื่อสังคมอย่างไร
3. ผู้ชมมีความตระหนักถึงปัญหาสังคมที่ได้รับผ่านจากภาพยนตร์เพื่อสังคมหรือไม่ อย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

1. ภาพยนตร์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเอาภาพยนตร์ไทยและจากประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ถูกนำมาจัดฉายภายในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2552 ศึกษาเฉพาะภาพยนตร์เพื่อสังคมที่สะท้อนปัญหาสังคมที่รุนแรงและควรรีบแก้ไขดังที่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีกล่าวไว้ คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาเรื่องบุหรี่ และปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งตรงกับประเด็นของตัวแปรที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาซึ่งก็คือ การรับรู้และทัศนคติของผู้ชมเกี่ยวกับปัญหาสังคมจากการชมภาพยนตร์เพื่อสังคมและความตระหนักถึงปัญหาสังคมของผู้ชมที่ได้รับผ่านจากภาพยนตร์เพื่อสังคม
2. กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้รับชมภาพยนตร์ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่ใช้ในการศึกษาจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ
 - 2.1 ประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจในการชมภาพยนตร์
 - 2.2 นิสิตนักศึกษาที่เรียนเกี่ยวกับสาขาวิชาการภาพยนตร์
 - 2.3 กลุ่มนักรณรงค์และเคลื่อนไหวเพื่อสังคม ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิเพื่อนหญิง
3. ภาพยนตร์ที่จะนำมาจัดฉายให้กับกลุ่มตัวอย่างได้ชมในการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group Discussion) นั้น ผู้วิจัยได้เลือกภาพยนตร์เพื่อสังคมมาเป็นตัวอย่างสำหรับนำการสนทนากลุ่มจำนวน 3 เรื่อง

คำนิยามศัพท์

1. ทัศนคติ หมายถึง ความคิดและรู้สึกของบุคคลต่อคน วัตถุ หรือสถานการณ์ต่างๆ ว่าชอบหรือไม่ชอบ โดยทัศนคติถือเป็นความเชื่อที่ส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้
2. ภาพยนตร์เพื่อสังคม หมายถึง ภาพยนตร์ที่ผลิตขึ้นเพื่อสะท้อนปัญหาด้านต่างๆ ในสังคมด้วยการหยิบยกปัญหาสังคมที่เป็นที่กล่าวถึงในช่วงเวลานั้นๆ มาถ่ายทอดเป็นเรื่องราวบนแผ่นฟิล์ม โดยที่งานวิจัยนี้ได้ศึกษาภาพยนตร์เพื่อสังคมที่สะท้อนปัญหาสังคมในประเด็นต่อไปนี้เป็นคือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาเรื่องบุหรี่ และปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งสำหรับงานวิจัยนี้ศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Thank you for smoking ที่นำเสนอในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับบุหรี่ ภาพยนตร์เรื่อง Juno ที่นำเสนอเกี่ยวกับปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และภาพยนตร์เรื่องสามชุก ที่นำเสนอเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด

3. การรับรู้ หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากประสาทสัมผัสโดยการมองเห็นอันนำไปสู่การประเมินค่าและตีความจากสิ่งที่ได้รู้สึกโดยการอาศัยประสบการณ์ของตนเอง
4. ความตระหนัก หมายถึง การที่บุคคลรู้ถึงสิ่งที่ตนเองคิด และมีความสอดคล้องกับสถานการณ์การรับรู้ นำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างชัดเจน สามารถสรุปใจความสำคัญของสิ่งที่รับรู้ นั้น และความสามารถในการสะท้อนการคิดของตนออกมาเป็นการกระทำที่เกิดจากความตระหนักในทางบวกหรือลบเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์
5. ผู้ชม หมายถึง ผู้ที่ได้ชมภาพยนตร์เพื่อสังคมซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายอันประกอบไปด้วยประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจในการชมภาพยนตร์ นิสิตนักศึกษาที่เรียนเกี่ยวกับสาขาวิชาการภาพยนตร์ และกลุ่มนักบรรณรักษ์และเคลื่อนไหวเพื่อสังคม ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิบรรณรักษ์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิเพื่อนหญิง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นการวิจัยเบื้องต้นในการศึกษาถึงการรับรู้และทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาสังคมจากการชมภาพยนตร์เพื่อสังคม พร้อมทั้งศึกษาความตระหนักถึงปัญหาสังคมที่ถูกสะท้อนไว้ในภาพยนตร์เพื่อสังคมของผู้ชม เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุง วางแผน ตลอดจนคัดเลือกภาพยนตร์ที่จะนำมาจัดฉาย เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง